PROCEEDING BOOK

EGE
7. ULUSLARARASI
SOSYAL BİLİMLER
KONGRESİ

İZMİR
24 - 25 ARALIK 2022

EGE

7th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

December 24- 25, 2022- Izmir

Volume I

ISBN: 978-625-6393-01-1

Academy Global Publishing House

EGE
7TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
DECEMBER 24- 25, 2022
IZMIR

Edited By
DR. GÜLTEKIN GÜRÇAY
DR. AMANEH MANAFIDIZAJI

CONGRESS ORGANIZING BOARD
Head of Conferece: Prof. Dr. Hülya Çiçek Kanbur
Head of Organizing Board: Dr Gültekin Gürçay
Organizing Committee Member: Dr. Amaneh Manafidizaji
Organizing Committee Member: Dr. Zemfira Abbasova
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Həcər Hüseynova
Organizing Committee Member: Doç.F.ü.f.d., İradə Kərimova
Organizing Committee Member: Aynurə Əliyeva
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Sevinc Sadıqova
Organizing Committee Member: Dr. Nadire Kantarcıoğlu
Organizing Committee Member: Dr. Mehdi Meskini Heydarlou
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Könül Səmədova
Organizing Committee Member: Dr. Leman Kuzu

All rights of this book belong to ACADEMY GLOBAL Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsibleboth ethically and juridically.
Academy Conference–2022 ©

Issued: 28.12.2022
ISBN: 978-625-6393-01-1

CONFERENCE ID

EGE
7TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE
DECEMBER 24- 25, 2022
IZMIR

ORGANIIZATION
ACADEMY CONFERENCES

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES
Turkey – Malaysia. United Arab Emirates - Israel- Spain – Japan- Nigeria- Poland - India - Italy- Ghana- UK- Iran- Egypt- China- Kazakhstan- Indonesia- Lebanon- Bangladesh - Philippines- West Africa- Cameroon- Pakistan- Nepal - Thailand- Cratia- Hungary- Portugal- Morocco- Bulgaria- Belarus- Australia- Georgia- Maldives. Ukrine – Germany – Greece – Russia – Tajikistan - Iraq- Lithuania- Algeria- Azerbayjan- Sweden – France

PRESENTATION
Oral presentation

PERCENTAGE OF PARTICIPATION
45% FROM Turkey And 55% From Other Counteries

LANGUAGES
Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

Dr. Gulmira ABDİRASULOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV
Ufa State Petroleum Technological University

Dr. Maha Hamdan ALANAZİ
Riyad Kral Abdülaziz Teknoloji Enstitüsü

Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Doç. Dr. Hülya BALKAYA
Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Fırat BARAN
Mardin Artuklu Üniversitesi

Dr. Amina Salihi BAYERO
Yusuf Maitama Sule Üniversitesi

Dr. Karligash BAYTANASOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Dr. Baurcan BOTAKARAEV
Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi

Dr. Ahmad Sharif FAKHEER
Ürdün Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Abbas GHAFFARI
Tebriz Üniversitesi

Prof.Dr. Ariz Avaz GOZALOV
Moskova Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Ebru GÖZÜKARA
İstanbul Arel Üniversitesi

Prof. Dr. Gulzar İBRAGİMOVA
Bakü Avrasya Üniversitesi

Dr. Gültekin GÜRÇAY

Doç. Dr. Dilorom HAMROEVA
Özbekistan Bilimler Akademisi

Dr. Mehdi Meskini Heydarlou

Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA
K.Zhubanov Aktobe Devlet Bölge Üniversitesi

Dr. Keles Nurmaşulı JAYLIBAY
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Mamatkuli Jurayev
Özbekistan Bilim Akademisi

Dr. Kalemkas KALIBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Bouaraour Kamel
Ghardaia Üniversitesi

Prof. Dr. Ergün KOCA
Girne Amerikan Üniversitesi

Prof Dr. Bülent KURTİŞOĞLU
Ardahan Üniversitesi

Dr. Leman KUZU
İstanbul Kültür Üniversitesi

Sonali MALHOTRA
Delhi Balbahtri Academy

Dr. Alia R. MASALİMOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Prof. Muntazir MEHDI
Pakistan Language Academy

Dr. Amanbay MOLDIBAEV
Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ÖZTÜRK
Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ
Munzur Üniversitesi

Dr. Aysulu B. SARSEKENOVA
Orleu Milli Kalkınma Enstitüsü

Dr. Gulşat ŞUGAYEVA
Dosmukhamedov Atyrau Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Yeliz KINDAP TEPE
Cumhuriyet Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Özkan TİMURKAN
Atatürk Üniversitesi

Dr. K.A. TLEUBERGENOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA
Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Doç. Dr. Yıldırım İsmail TOSUN
Şırnak Üniversitesi

Dr. Botagul TURGUNBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA
Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ
Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Fahriye Oben ÜRÜ
İstanbul Arel Üniversitesi

Prof. Dr. Akbar VALADBIGI
Urumiye Üniversitesi

Doç. Dr. C. VIJAI
St.Peter's Institute

Dr. Yang ZİTONG
Wuhan Üniversitesi

EGE

7th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
7th INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES
13th International Group Exhibition" Adventure Of Art From Traditional To Contemporary"
December 24- 25, 2022 – Izmir

Conference Organizing Committee

Chairman: Prof. Dr. Hülya Çiçek Kanbur
Head of Organizing Committee: Dr. Gültekin Gürçay
Organizing Committee Member: Dr. Amaneh Manafidizaji
Organizing Committee Member: Dr. Leman Kuzu
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Hülya Çiçek Kanbur
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Həcər Hüseynova
Organizing Committee Member: Doç.F.ü.f.d., İradə Kərimova
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Könül Səmədova
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə
Organizing Committee Member: Doç. Dr. Sevinc Sadıqova
Organizing Committee Member: Aynurə Əliyeva
Organizing Committee Member: Dr. Mehdi Meskini Heydarlou

FLÜT ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİSAYAR EŞLİKLİ ÇALMAYA İLİŞKİN YAKLAŞIMLARI PROF. DR., BEGÜM AYTEMUR [1], DOÇ. DR., FEYZA SÖNMEZÖZ	1333
ANADOLU ROCK'IN YENİDEN KEŞFİ DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ KELEŞ	1344
JAMES BASTIEN'İN FARKLI YAŞ GRUPLARI İÇİN YAZDIĞI İKİ PİYANO METODUNUN İNCELENEREK KARŞILAŞTIRILMASI Araştırma Görevlisi, CENGİZHAN ŞİRİN [1], SENEM SİPAHİ ŞİRİN [2]	1352
"İSTİKRARLI HAYAL HAKİKATTİR": NAZLI ERAY'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA FANTASTİK GÜLÇİN OKTAY	1363
ALPAMIŞ DESTANI'NDA KAHRAMAN TİPOLOJİSİ DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜLŞAH HALICI	1374
NEZİHE MERİÇ'İN *ALACACEREN*'İNDE İYİLEŞTİRİCİ BİR GÜÇ OLARAK YAZMA DENEYİMİ DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF PALİÇKO	1386
KUTSAL MEKÂN FENOMENİ BAĞLAMINDA ŞEYH İBRAHİM VE SİTTİ MERYEM TÜRBELERİ Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur ÖZDAL[1], Hayriye Sema MUNGAN[2]	1399
PROFESYONELLEŞME VE PROLETERLEŞME TARTIŞMALARI KAPSAMINDA HEKİMLİK MESLEĞİ CENK UMUR	1410
HASSAS AYAR ARGÜMANI TANRI'NIN VARLIĞI LEHİNE BİR DELİL OLARAK İNCELENMESİ ÜZERİNE MEHMET ZÜBEYİR YARDIMCI	1422
HUSSERL VE MERLEAU-PONTY FENOMENOLOJİSİNDE BEDEN KAVRAYIŞI DOKTORA ÖĞRENCİSİ, BURCU BAŞARAN	1436
GENÇLİK REFAHINA YÖNELİK HUKUKİ DÜZENLEMELER VE SUNULAN HİZMETLER DR., FİKRET YAMAN	1446
CEZA İNFAZ KURUMLARINDA ÇALIŞAN PERSONELLERİN YAŞADIKLARI PSİKOSOSYAL SORUNLAR KONUSUNDA HAZIRLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ANALİZİ DOKTORA ÖĞRENCİSİ, HESNA KESEN [1], DOÇ. DR., HARUN CEYLAN [2]	1461
ÇOCUK GELİŞİMİNDE İNOVATİF TASARIM YAKLAŞIMI: BİYOMİMİKRİ INNOVATIVE DESIGN APPROACH IN CHILD DEVELOPMENT: BIYOMIMI CRY Dr. Öğr. Gör. Raziye PEKŞEN AKÇA, Dr. Öğr. Üyesi Rukiye ARSLAN	1470
İSTATİSTİKLERLE ÇOCUK 2021 RUKİYE ARSLAN[1] RAZİYE PEKŞEN AKÇA	1475
GÜNDELİK YAŞAMDA ENGELLİLİK VE TOPLUMSAL KATILIM DR. ÖĞRETİM ÜYESİ FULYA DOĞRUEL	1482
İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİ NETİCESİNDE ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİJİTAL MEDYA OKURYAZARLIĞI EDİNİLMESİNİN ÖNEMİ DR. KÜBRA ERDEN	1496
SOSYAL PAYLAŞIM AĞLARINDA BİREYİN KENDİNİ SUNUŞ BİÇİMİ OLARAK SANAL KİMLİK OLUŞTURMA ÜZERİNE BİR İNCELEME DR. KÜBRA ERDEN	1501

"İSTİKRARLI HAYAL HAKİKATTİR": NAZLI ERAY'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA FANTASTİK

Gülçin OKTAY

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

e-mail: oktaygulcin@gmail.com,

ORCID: 0000-0003-3745-5896

ÖZET

Çocuk ve edebiyat kavramları yan yana düşünüldüğünde son dönemde akla gelen isimlerden biri de Nazlı Eray'dır. 1959 yılında daha ortaokul öğrencisiyken yazdığı 'Mösyö Hristo' hikâyesi ile edebiyat dünyasına adım atan Eray; hikâye kitapları, romanları, denemeleri ve anılarıyla edebiyat tarihi içerisinde üretken yazarlardan biridir. Eray'ın fantastik/büyülü gerçekçilik çizgisinde yazdığı eserleri onu hem geniş bir okur kitlesine ulaştırır hem de "fantastik edebiyatın kraliçesi" olarak anılmasını sağlar. 2009 yılından itibaren ise Eray, bu çizgisini çocuk kitapları yazarak sürdürmektedir. *Naz ve Büyülü Bahçe* (2009), *Naz ve Köşkteki Vampir* (2009), *Gece Çiçeği İstanbul* (2009), *Frej Apartmanı'nın Esrarı* (2009), *Sihirli Saray* (2010), *Karga Feramuz'un Aşkı* (2011), *Büyülü Beyoğlu-İki Kafalı Topaç Villy* (2012), *Çığlık Atan Mumya* (2013), *Bir Böcek Sevdim* (2015), *Gören Gözler Duyan Kulaklar* (2015), *Billur Ahtapot ile Mor İnci* (2016), *Mırmır Osman* (2021) adlı bu kitaplar Nazlı Eray'ı macera, hız ve fantastik tutkunu internet çağı çocuklarına tanıtır. Bu anlamda yazar, yetişkin okurlar ile kurduğu bağı "çocuğa görelik" ilkesini takip ederek çocuk okurlar ile de kurar. Üstelik Eray'ın tek amacı çocuklara eğlenceli bir atmosfer sunmak da değildir. Yazar, bu eğlenceli olayların yanında çocuk okuyuculara mekân bilinci aşılamak, geçmiş zamanların kültürünü ve insanlarını tanıtmak, sanat sevgisi aşılamak gibi amaçlara da sahiptir. Bu sebeple Eray'ın on iki çocuk kitabı; çocuk, edebiyat ve fantastik çerçevesinde incelenecek ve bu eserlerin çocuk okurların dünyalarına katkıları ortaya çıkarılacaktır. Ayrıca bu inceleme yapılırken çocuk edebiyatının gelişim süreci, satış ve pazarlama teknikleri de göz önünde bulundurulacak ve çocuk edebiyatının geldiği noktaya dair de çıkarımlar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nazlı Eray, çocuk, edebiyat, değerler, fantastik.

"CONSISTENT FANTASY IS REALITY": FANTASY IN NAZLI ERAY'S CHILDREN'S BOOKS

ABSTRACT

Considering the concepts of children and literature side by side, one of the most prominent names in recent times is Nazlı Eray. In 1959, Eray stepped into the world of literature with the story 'Mösyö Hristo (Monsieur Hristo)', which she wrote when she was only a middle school student; she is one of the prolific writers in the history of literature with her stories, novels, essays, and memoirs. Eray's works written in the style of fantasy/magical realism have enabled her to reach a wide readership and to be known as the "queen of fantastic literature". Since 2009, Eray has maintained that by writing children's books. The books *Naz ve Büyülü Bahçe (Naz and the Enchanted Garden)* (2009), *Naz ve Köşkteki Vampir (Naz and the Vampire in the*

Mansion) (2009), *Gece Çiçeği İstanbul (Night Flower Istanbul)* (2009), *Frej Apartmanı'nın Esrarı (The Mystery of Frej Apartment)* (2009), *Sihirli Saray (The Magic Palace)* (2010), *Karga Feramuz'un Aşkı (Feramuz the Crow's Love)* (2011), *Büyülü Beyoğlu-İki Kafalı Topaç Villy (Enchanted Beyoğlu-Two-Headed Spinning Top Villy)* (2012), *Çığlık Atan Mumya (Screaming Mummy)* (2013), *Bir Böcek Sevdim (I Loved a Bug)* (2015), *Gören Gözler Duyan Kulaklar (Eyes that See, Ears that Hear)* (2015), *Billur Ahtapot ile Mor İnci (Purple Pearl with Billur Octopus)* (2016), and *Mırmır Osman* (2021) introduce Nazlı Eray to internet age children who are passionate about adventure, pace and fantasy. In this regard, the author establishes the same bond with child readers that she has established with adult readers by following the principle of "child-friendliness". Furthermore, Eray's sole intention is not only to create a fun atmosphere for children. In addition to the fun adventures, the author also aims to instill in child readers a sense of place, introduce them to the culture and people of past times, and instill in them a love of art. Therefore, Eray's twelve children's books will be analyzed within the framework of children, literature, and fantasy; and the contributions of these works to the worlds of child readers will be revealed. Additionally, the development process of children's literature, sales, and marketing techniques will also be discussed and some inferences will be drawn about the current status of children's literature.

Key words: Nazlı Eray, child, literature, values, fantasy.

1. GİRİŞ

Gerçek anlamda 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başlarında dikkate alınmaya başlanan çocuk ve edebiyat kavramları, günümüzde yayıncılık sektörünün bir numaralı gelir kaynağıdır. 18. yüzyılın ilk yarısında çocukların "henüz" ayrı bir dünyaya sahip oldukları kabul edilmediği için çocuklara yönelik yayınlar da üretilmemiştir. Bunun yerine o devrin çocukları daha çok yetişkinlere hitap eden özellikle de dinî yayınlar üzerinden dinleme ve okuma faaliyetlerine katılmışlardır (Yalçın-Aytaş, 2017: 15).

Çocuklara ve onlara yönelik bir yaşama ilk dikkat çekilen dönem, romantizm akımının yükselişte olduğu yıllardır. Bunda Jean-Jaques Rousseau'nun 1762 yılında yayımlanan *Emile ya da Eğitim Üzerine* adlı eserindeki hayali çocuk karakterin etkisi vardır (Şimşek, 2020: 15). Rousseau, bu eserinde Emile adlı çocuğun nasıl yaşaması gerektiğini, neler okuması gerektiğini bir öğretmen, bir ebeveyn edasıyla düşünür ve onu bu yönde eğitir. Buna göre Emile; fiziksel egzersize, beslenmeye önem vermeli ve doğada daha çok vakit geçirmelidir (Rousseau, 2011: 20-21). Şüphesiz ki bunda sanayileşen bir toplum ve çevre düzeninin zararlarından yeni nesilleri koruma anlayışı etkilidir. Rousseau da Emile vasıtasıyla kentlerin, sanayinin ve kalabalığın çocukları fiziksel ve psikolojik olarak hasta eden yapısına dikkat çekerek ebeveynlere alternatif bir yol gösterir. Eserde dikkat çeken bir diğer nokta ise Rousseau'nun Emile'in okuması gereken ilk kitap olarak Daniel Defoe'nin *Robinson Crusoe* adlı eserini işaret etmesidir (2011: 240). Bu tavsiye, devrin çocuklarının edebiyat ile ilişkisini ortaya koyan önemli bir örnektir. Çünkü Daniel Defoe 1719 yılında yayımladığı bu eserini çocuklar için değil yetişkinler için yazar. Ancak eserin içerisindeki Robinson Crusoe'nun ıssız bir adada hayatta kalma mücadelesinin çocukları eğiteceği düşünülmüş ve eser "henüz" pedagoji kavramının pek bilinmediği bir ortamda çocuklara okunmuş veya okutulmuştur. Aynı durum Peter Longueville'in *Philip'in Maceraları* (1727), John David Wyss'in *İsviçreli Robinson* (1814) ve Jonathan Swift'in *Guliver'in Seyahatleri* (1826) eserleri için de geçerlidir (Okay, 1998: 111). Bu eserler, içerisindeki çocuk karakterleri ve maceralı atmosferleri sebebiyle çocuklara da okutulmuş ve bir yetişkin kitabı olmanın ötesine geçmiştir. Ayrıca Jean-Jaques Rousseau için bu metinler, çocukları gerçek düzleme çekmekte ve onları masalların karmaşık ahlâkî dünyasından korumaktadır (2011: 124).

Yetişkinlere yönelik bu yayınların çocuklara uygun olmadığı[1] Batı'da 18. yüzyılın ikinci yarısından sonra anlaşılır. Almanya'da Grimm kardeşler ve Fransa'da Jules Verne yazdıklarıyla çocuk edebiyatında önemli bir eşiğin geçilmesine katkıda bulunurlar (Okay, 1998: 115). Tanzimat'ın ilanıyla başlayan Batılılaşma politikasıyla da Batı'da çocuk yayıncılığındaki bu gelişmeler Osmanlı çocukları için de bir kazanıma dönüşür. Bu döneme kadar ayrı bir dünyaya sahip oldukları düşünülmeyen, kıyafetleri ve davranışlarıyla birer yetişkin örneği olması beklenen çocuklar artık dikkate alınmaya başlanır. Bu sebeple Batı edebiyatında çocuklara okutulan veya bizzat çocuklar için yapılan yayınlar çeviriler vasıtasıyla Osmanlı-Türk modernleşmesinin bir parçası olur. Daniel Defoe'nin *Robinson Crusoe*'su, Alexandra Dumas'nın *Monte Cristo Kontu*, Bernardin de Saint Pierre'nin *Pol ve Virgini*, Jonathan Swift'in *Güliver'in Gezileri* ve Jules Verne'nin eserleri Türkçeye çevrilir (Okay, 1998: 116-117). Bu eserlerin yanında çocuklara yönelik dergi ve gazeteler de çocuk terbiyesinde önemli olmaya başlar.[2] Cumhuriyet'in ilanıyla ise çocuk yayıncılığı giderek yükselen bir moda haline gelir. Bunda çocuk edebiyatı sayesinde ideolojik örüntüleri kurabilmenin mümkün olması etkilidir. Çocuk edebiyatında asıl atılım ise 1950-1970'li yıllara damgasını vuran Kemalettin Tuğcu, Cahit Uçuk ve Gülten Dayıoğlu sayesinde gerçekleşir. Bu isimler çocuklara yönelik yayınlar yaparak geniş kitlelere ulaşırlar (Sınar, 2011: 587-590). Bu yayınlardaki temel amaç, çocuğun dünyasını zenginleştirmek ve onu yetişkinlerin dünyasına sağlıklı bir şekilde hazırlayabilmektir.

Çocuk edebiyatında fantastik öğelerin yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanması da aynı çizgide ilerler. Yetişkinler için yazılan Marry Shelly'nin *Frankestein* (1818), E.T.A. Hoffman'ın *Şeytanın İksirleri* (1816), *Gece Tabloları* (1817) ve *Kum Adam* (1816), Edgar Allan Poe'nin eserleri bir süre sonra çocuk okurların da ilgisini çekmeye başlar. Fantastik türü en büyük atılımını ise J. R. R Tolkien'in *Hobbit* (1937) ve 1950'li yıllarda yazdığı *Yüzüklerin Efendisi* serisi ile yapar. 1997-2007 yılları arasında J. K. Rowling'in *Harry Potter* serisi ile de fantastik; çocuklar, gençler ve yetişkinler için vazgeçilmez hâle gelir (Asutay, 2014: 646). Mitolojiler, destanlar, masallar, ninniler sayesinde[3] fantastik öğelere alışkın olan yerli okur da özellikle 2000'li yıllardan sonra bu tarz metinlere rağbet eder. Böylece Nazlı Eray gibi yazarlar okurun taleplerini karşılıksız bırakmaz ve her yaştan okuyucunun dünyasını hareketlendirecek eserler ortaya koymaya başlarlar.

2. NAZLI ERAY ve RÜYA

Nazlı Eray'ın çocuk kitaplarında detaylı bir şekilde inceleyeceğimiz üzere fantastik onun kurgusunun sıradan bir öğesidir. Fantastik kavramının çok geniş bir tanımı vardır ve genellikle

[1] Pamuk Prenses, Parmak Çocuk, Cinderalla gibi masallarda da durum çok farklı değildir. Halk arasında anlatılan masallardan derlenerek oluşturulan bu eserler, çocuk ve çocuk psikolojisine uygun olmayan öğeleri içermektedir. Bu durumu Türk edebiyatının önemli yazarlardan biri olan Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde de görebiliriz. Yazarın uzun yıllar ilkokul kitaplarında yer almış 'Kaşağı', 'Falaka', 'And', 'Forsa', 'İlk Namaz' gibi hikâyeleri çocukların dünyasına uygun değildir (Yalçın-Aytaş, 2017: 22).

[2] Bilinen ilk çocuk dergisi; ilk kadın dergisi *Terakki* (1869) ile aynı yıl içinde yayımlanan *Mümeyyiz*'dir. 49 sayı çıkan bu dergiden sonra çocuk dergiciliğinde faaliyetler artmış ve en uzun ömürlü dergi 627 sayıyla *Çocuklara Mahsus Gazete* olmuştur. 1869-1927 yılları arasında çıkan 50 dergi incelendiğinde bu dergilerin çıkış yerlerinin İstanbul, Selanik, Bursa ve İzmir gibi büyükşehirler olduğu gözlemlenir. Dergilerin yayın politikasına bakıldığında ise genel olarak siyasi konjonktüre göre hareket ettikleri ve çocuklara bu yönde terbiye vermeye çalıştıkları anlaşılır. Ayrıntılı bilgi için bk. (Okay, 1999: 15-29).

[3] Gönül Yonar, *Türk Edebiyatında Fantastiğin Kökenleri-Harikulade ve Olağandışı* adlı eserinde bu konuyu inceler. Yonar, çalışmasında, fantastik kelimesini inceledikten sonra türün yapısını özellikle Todorov'un görüşleri üzerinden değerlendirir. Yonar, Batı'dan ve Doğu'dan verdiği mitoloji, dinî metin, destan örnekleri üzerinden fantastiğin kökenleri üzerinde durur. Yonar'a göre fantastiğin kökenleri Doğu'dadır ve bu birikim Tanzimat ile yitirilmiş, postmodern örneklerle yeniden canlandırılmıştır. Bu canlandırmayı yapanlardan biri de Nazlı Eray'dır (Yonar, 2011: 262-266:).

masallar, mitler, efsaneler, doğaüstü olay ve varlıkların hepsini fantastik olarak adlandırma eğilimi gözlemlenir. En genel tanımıyla fantastik; dış dünyadaki bir yarığın, çatlağın, tuhaf ve alışılmadık olanın bu dünyaya geçmesidir (Caillois'ten akt. Arslan, 2008: 14). Fantastik eserler bugün gördüğü rağbetin aksine geçmişte yeterince edebî bulunmamış ve kıyıda kalmıştır. Özellikle gerçek/gerçekçilik odaklı modern romancılık, fantastik türün sadece belli bir yazar ve okur kesimine hitap etmesine sebep olmuştur. Fantastiğin pek fazla rağbet görmemesinin sebeplerinden biri de gotik, bilimkurgu, ütopya gibi türlerle karıştırılması ve bünyesinde bu türlerin hepsine yer verebilmesidir. Bu sebeple fantastik; bir süre sonra içerisinde mitlerin, masalların, efsanelerin, korku öğelerinin, bilimkurgu ve ütopik öğelerin geçtiği şemsiye bir kavram olmuştur. Todorov da *Fantastik-Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım* eserine tür kavramının bu karmaşık yapısına değinerek başlar ve bugün bir yapıtı belli bir türe dâhil etmenin zorluğundan bahseder (Todorov, 2017: 14-15). Todorov; fantastik türü özelinde yaptığı incelemesinde bir eseri fantastik yapan üç unsuru sıralar. Buna göre; ilk olarak bir eser gerçeklik ve hayal arasındaki gelgitleriyle okuyucuda kararsızlık duygusu uyandırmalı; ikinci olarak okur, eserin kahramanıyla kendisini özdeşleştirmeli; üçüncü olarak da okuyucu bu metin karşısında -alegorik ve şiirsel türden yorumlar dışında- bir okuma biçimi, yorumu geliştirmelidir (Todorov, 2017: 37-38).

Bu tespitlere göre; fantastiğin en önemli özelliği kendi doğal yasalarından başka bir yasa tanımayan özneyi doğaüstü bir olay karşısında şaşırtmak ve onu kararsızlığa, ikircimli bir hâle sürüklemektir (Todorov, 2017: 7, 31). Fantastik metinlerde yazar, gerçek dünyada olmayacak bir olayı anlatır ve okuyucuyu hayallerle gerçekler arasında gezdirir. Yazar bunu yaparken genellikle okuyucunun gündelik hayatta karşılaştığı insanlardan, kullandığı eşyalardan yola çıkar. Bir süre sonra da gerçek düzlem yok olur ve yerini tekinsiz, kabullenilmesi zor ama bir yandan da okuyucuyu meraka düşüren düşsel bir atmosfer alır. Bu noktada Todorov, fantastiğin de kendi içerisinde saf tekinsiz, tekinsiz-fantastik, olağanüstü fantastik ve saf-olağanüstü şeklinde alt gruplara ayrıldığını söyler (2017: 47). Gerçekliğin yasaları olduğu gibi duruyor ve anlatılan olayları açıklamaya yarıyorsa eser tekinsiz; okuyucu olayı açıklamak için yeni doğa yasalarını kabul etmek zorunda kalıyorsa eser olağanüstü sınıfına girer (Todorov, 2017: 47).

Gerçek ile hayaller arasında kurgusal bir gezinti olarak tanımlanan fantastik, Nazlı Eray'da bir rüya formu etrafında şekillenir. Onun eserlerine bir masal demek de mümkün değildir. Eray'ın çıkış noktası daima gerçek bir düzlemdir ve çeşitli olaylarla, nesnelerle hayallere açılır. Gerçeklerden hayallere geçilen bu evrede ise geçiş düzlemi okuyucuyu şaşırtmayacak bir boyuttadır. Eray'ın başarısı gerçek ile hayali iç içe geçirmesi ve bir mantık çerçevesinde okuyucuya sunmasıdır. Böylece okur onun eserlerinde karşılaştığı kişileri, olayları yadırgamayacak; hayal etmenin sonsuzluğunu ve mutluluğunu yaşayacaktır. Bu açılımı yaparken ise yazar, her gün karşılaştığı insanları ve çevreleri kullanır. Bir esnaf, ev hanımı, memur, kapıcı Eray anlatısına konu olabilir. Tarihi ve mitolojik karakterler, sinema artistleri, ünlü yazarlar da Eray'ın eserlerinde sıklıkla yer verdiği kişilerdir. Yıllar önce ölmüş bir akrabanın da terk edip gitmiş bir sevgilinin de dünyanın öbür ucunda yaşayan bir tanıdığın da geri döndüğü ve Eray anlatısında kendisine yer bulduğu görülür. Bu anlamda Eray, yarattığı atmosfer ile edebiyat tarihinin en özgün isimlerinden biridir. Bu sadece Eray'ın yetişkinler için yazdığı eserleri için değil çocuk kitapları için de geçerlidir.

Nazlı Eray'a göre hayatın insana verebileceği en önemli şey hayal edebilme kabiliyetidir. Bu sebeple Eray anlatılarında Witold Gombrowicz'in dediği gibi "kitapta anlam aramak yerine kitapla dans edi[lir]" ve Nur Bulum ile yaptığı bir söyleşide de dediği gibi Nazlı Eray "mutlu olmak ve insanları mutlu etmek için yaz[ar]" (Akt. Moran, 2004: 73-74). Bu yolda fantastik Eray için şemsiye bir kavramdır ve bu kavram altında bazen masallara, bazen rüyalara, bazen de bilimkurguya açılır. Eray'ın bu anlatımı benimseyen yazarlardan farkı ise kurgusunu

"olağan" bir atmosfere yerleştirebilmesidir. Böylece Eray, tekdüze bir yaşamı hayaller vasıtasıyla renkli bir hale getirir ve ona masalsı bir atmosfer katar. Okuyucu için durum, kabul edilmesi güç bir hale gelmez ve yaratılan atmosfer olağan akışta kendisine bir yer bulur. Bu geçişlerden sonra okuyucu 'Mutlu Yuvalar, Sıcak Yuvalar' hikâyesinde olduğu gibi kandil simidi paketinden çıkan bir kocayı (Eray, 2016b: 67), "Kız Öpme Kuyruğu' hikâyesindeki gibi kız öpmek için eleman arandığını belirten bir ilanı (Eray, 2017b: 238) ya da 'Kadın Tohumu' hikâyesindeki gibi markette satılan ve saksıda yetişen kadınları yadırgamaz (Eray, 2003: 155-156). Ancak yine de Eray'ın yazma tarzına alışkın olmayan ve onu ilk defa okuyacaklar için bu dünya karmaşıktır, çizgisel değildir ve çoğu zaman şaşırtıcıdır. Eray'ın anlatılarına verilebilecek en güzel tanım, "rüya anlatılar" olmalarıdır. Onun anlatılarında rüyaların karmaşasıyla, absürtlüğüyle ve mizahıyla karşılaşmak mümkündür. Bir anlamda Eray rüyalar gibi malzemelerini gerçeklerden alır ve onları hayaller içinde yoğurur. Eray'ın rüyalara benzeyen bu anlatı tarzını Freud'un ortaya attığı gündüz düşlerine benzetmek mümkündür (Arslan, 2008: 47-51). Freud'a göre gündüz düşleri çocuklukta oynanan oyunlara benzer. Nasıl ki bir çocuk çeşitli oyunlar kurarak kendini mutlu etme, eğlenme ve oyalanma derdindeyse gündüz düşleri de yetişkinler için aynı işlevi görür (Freud, 1999: 126). Freud'a göre yazarlar da güpegündüz düş görenlerdir ve geçmişi, şimdiki zamanı, geleceği istedikleri bir sıraya dizerler (1999: 129-130). Nazlı Eray'ın anlatılarında da bir an rüyaya dalma, gerçek ile hayaller arasında gezinme, zaman ve mekân algısını kırma durumları apaçık ortadadır. Bu, yazarın oyun oynama şeklidir ve bu sayede gündelik hayatın katı gerçekliğinden uzaklaşılır. Okur ise metin boyunca şüpheler içindedir ve yazarın-kahramanın-anlatıcının gerçek bir düzlemde mi yoksa hayali bir dünyada mı olduğunu anlayamaz. Hatta bir süre sonra okur, bunu sorgulamaktan vazgeçer ve yazarın hayal edebilme, bu hayalleri de gerçeklerle kaynaştırabilme yeteneğine hayranlık duyar.

Nazlı Eray yetişkinler için yazdığı eserlerdeki bu atmosferi çocuklar için yazdıklarında da devam ettirir. Aynı tekinsiz atmosferi çocuk kitaplarında da sürdüren yazar, çocuklara sıra dışı deneyimler yaşama imkânı sunar. Eray'ın çocuk kitaplarında imkânsız olan bir anda mümkün hâle gelir, akla gelmeyen bir çırpıda başa gelir. Bu anlamda fantastik metinler karakterin ve dolayısıyla çoğu zaman kendisini karakterle özdeşleştiren çocuk okurun hayatını hareketlendirir. Özellikle 7-12 yaş arası çocukların somuttan soyuta gelişen düşünce yapısı, fantastik metinler sayesinde daha da gelişir ve ihtiyaç duydukları gelişim düzeyini yakalamalarına imkân tanır. Fantastik metinlerin tahmin edilemez, her an değişen ve oyuna benzeyen yapısı çocuklar için bir eğlence kaynağı olur. Fantastik çoğu zaman çocuk için tehlikeli, korkutucu bir tür olarak görülse de gerçek böyle değildir.[4] Öncelikle fantastik metinler, eğlendirici işlevlerinin yanında eğitici bir işleve de sahiptir. Çocuk, fantastik bir maceranın peşinde koşup eğlenirken bir yandan da bu metinler ona öğrenmesi gereken temel değerleri aşılar. Çocuk için fantastik dinlediği masallardan, efsanelerden, ninnilerden alışkın olduğu bir türdür ve yetişkinlere kıyasla fantastik metinler onlar için daha ilgi çekicidir. Bunda teknoloji çağının yarattığı hız, çeşitlilik ve çoğulculuk etkilidir. Çocuklar, fantastik metinler sayesinde hayal etmenin, umut etmenin ve çaba göstermesinin değerini keşfederler. Yetişkinlerde görülen katı gerçekçi tutum, henüz çocukluk döneminin üzerine çökmediğinden devler, büyüler, konuşan eşyalar gibi fantastik öğeler onlara garip gelmez. Üstelik 2000'li yıllardan beri çocuklara ve gençlere hitap eden çizgi filmlerde, filmlerde fantastik öğeler sıklıkla kullanılmaya başlanır. Giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi bunda J. K. Rowling'in

[4] Fantastik eserlerin çocuklar için uygun olup olmadığı en çok tartışılan meselelerden biridir. Üstelik bu tartışma yeni de değildir ve 1939 Birinci Yayın Kongresinde tartışma masallar üzerinden yürütülmüştür. Komisyonda yer alan Nurettin Artam, Nusret Köymen, Nurullah Ataç ve Pertev Naili Boratav gibi isimler masalların çocuk dünyası için yararlı ve zararlı olabilecek yönleri üzerinde durmuşlardır. Özellikle Ataç ve Boratav, masalların çocuklar için faydalı yönlerini ortaya çıkarırlar; ancak temkinli yaklaşmakta da ısrarcıdırlar. Ayrıntılı bilgi için bk. (Neydim, 2006: 95-96).

Harry Potter, J. R. R. Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi* serilerinin ve bu serilerin sinema uyarlamalarının yarattığı geniş yankı vardır (Özlük, 2011: 11). Bu sayede çocuk, okuduğu metinlerde ve izlediği filmlerde olduğu gibi devleri yenebileceğini, büyüleri bozabileceğini, güçlüklerden çıkabileceğini keşfeder. Çocuk için fantastik, psikolojik direnç kazanma yoludur. Çocuk edebiyatının da çocukların büyüme ve gelişmelerini destekleme, hayal güçlerini zenginleştirme, eğlendirme, eğitme gibi amaçları düşünüldüğünde bu metinlerin çocuk gelişimi için oldukça faydalı olduğu ortadadır. Ancak dördüncü dipnotta da belirttiğimiz gibi fantastik metinlere yine de temkinli yaklaşılmalıdır. Bu konuda yayınevlerine önemli görevler düşmekte ve fantastik metinleri çocuk gelişimi için uygun olabilecek nitelikler çerçevesinde satışa sunmalıdırlar. Sadece satış ve kâr odaklı bir yaklaşım, çocukların kazanması gereken temel değerleri yadsır ve onların çocukluktan yetişkinliğe uzanan süreçte hayal ve gerçek algılarını bozabilir. Bu sebeple yayınevleri; satış ve kârdan çok çocuğun sağlıklı gelişimini ön plana almalı ve ciddi bir denetim mekanizmasından geçmelidir. Bu temel ilkeler takip edilirse çocuk ve çocuğa hitap eden edebiyat, bir tüketim nesnesi olmaktan çıkacaktır.

3. NAZLI ERAY ve ÇOCUK KİTAPLARI

Fantastik eserler yazan Nazlı Eray'ın çocuk kitapları hakkında pek bir çalışma yoktur. Nazlı Eray ve çocuk kitapları üzerine bir arama yapıldığında 2021 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Kürşat Yangil danışmanlığında İsa Sarıçam tarafından hazırlanan bir yüksek lisans tezi göze çarpar. "Nazlı Eray'ın Çocuk Kitaplarında Değerler Eğitimi ve Eserlerin Türkçe Söz Varlığı Açısından İncelenmesi" adlı bu çalışma, Eray'ın *Frej Apartmanının Esrarı, Büyülü Beyoğlu, Gece Çiçeği İstanbul, Karga Feramuz'un Aşkı, Bir Böcek Sevdim, Billur Ahtapot ile Mor İnci, Gören Gözler Duyan Kulaklar* isimli yedi kitabını inceler. Çalışmada neden bu yedi kitabın seçilip diğer beş kitabın çalışma dışında bırakıldığı ise açıklanmaz. Sarıçam, Nazlı Eray'ın yedi kitabını çocuklara kazandırdığı değerler açısından incelerken daha çok söz varlığı üzerinde durur. Bu anlamda Nazlı Eray'ın bir çocuk kitabı yazarı olarak başarısını veya başarısızlığını sorgulamaz; adalet, sevgi gibi değerlere yaptığı göndermelere dikkat çeker. Elbette Eray, bu değerlere gönderme yapar; ancak onun çocuk kitabı yazarlığını sadece bu temel değerler etrafında ele almak eksik çıkarımlara sebep olur.

Öncelikle Nazlı Eray, bir önceki başlıkta da bahsettiğimiz gibi fantastik öğeleri çocuk kitaplarına uygular. Bu anlamda Eray'ın incelediğimiz on iki[5] kitabının hepsi olağan/gerçek/bilinen dünyada başlar ve hikâye ilerledikçe fantastik bir evrene açılır. On iki kitap içerisinde bu sırayı takip etmeyen bir kitap dahi yoktur. Eray'ın çocuk kitaplarına girişi kendi çocukluğunu da geçirdiği İstanbul ile başlar. Kitaplarda ana merkez Şişhane Yokuşu, Kasımpaşa, Tarlabaşı, Galata, Beyoğlu, Eminönü, Eyüp gibi İstanbul'un tarihî mekânlarıdır. Eray, kitaplarına İstanbul manzaralarıyla başlayarak ve hikâyelerin içinde de kahramanlarını bu şehrin sokaklarında, semalarında dolaştırarak çocuklara bir mekân bilinci aşılar. Bu kitabı okuyan ve dijital bir çağda mekân algısını kaybeden çocuklar için bu durum bir farkındalık yaratma işlevine sahiptir. Bu sayede çocuk, yaşadığı çevreye dikkat edecek ve etrafını gözlemleme fırsatı bulacaktır. Nazlı Eray'ın mekânları öne çıkarma çabası sadece çocuk kitaplarıyla da sınırlı değildir. Yazar, ilk eserlerinden beri çocukluğunu geçirdiği İstanbul'u, on sekiz yaşında taşındığı Ankara'yı, yaz aylarını geçirdiği Bodrum'u, sevdiği şehir İzmir'i ve Sinop'u sık sık anar. Üstelik Eray, kullandığı rüya formlarıyla mekânlar arasında da bağlantılar

[5] Nazlı Eray'ın 2009 yılında Genç Turkuvaz yayınevinden çıkan *Naz ve Büyülü Bahçe* kitabı, 2015 yılında *Gören Gözler Duyan Kulaklar* adıyla Doğan Egmont Yayınları'ndan yeniden basılır. Eray, kitabın adında değişikliğe gitse de içerik olarak bir değişiklik yapmaz. İki kitap arasında sadece yayınevi ve içerisindeki resimler açısından farklılıklar vardır. Bu çalışmada da iki kitap, isim ve basıldığı yıl farklılığından dolayı ayrı kitap olarak sayılmıştır.

kurar; New York, Chicago, Londra, Uzak Doğu, Pasifik Adaları gibi dünyanın pek çok şehrine, bölgesine uzanır (Arslan, 2003: 77).

Mekân algısının bir diğer boyutu ise yazarın kitaplarında kahraman olarak görünen gayri Müslim kadınlardır. *Gece Çiçeği İstanbul*'da ismi Madam Berta, *Frej Apartmanı'nın Esrarı*'nda Madam Anjel, *Büyülü Beyoğlu*'nda Madam Anastasia, *Mırmır Osman*'da Madam Lili, *Billur Ahtapot ile Mor İnci*'de Madam Lidia olan bu kadınlar, tarihî semtlerle bütünleşmiş masal insanlardır. Çocuk Nazlı'ya göre Madam Berta "zevkli döşenmiş salon[uyla]" (Eray, 2019: 17), Madam Anastasia "saçlarının arasında ufacık bir kuş yuvası[yla]" (Eray, 2017a: 13), Madam Lili "kadife bir sabahlık, ayağında kırmızı ponponlu terlikler[iyle]" (Eray, 2021b: 85), Madam Anjel "[s]arışın, çok güzel, rüya gibi" oluşuyla, (Eray, 2020: 13), Madam Lidia "pırıl pırıl parlayan kara gözleri[yle]" (Eray, 2016a: 74) bu masal dünyasının unsurlarıdırlar. Bu karakterler sayesinde Eray, çocuk okurlara İstanbul'un eski yaşamına ve eski insanlarına dair bilgi vermiş olur. Bu kişileri belirgin bir gizem/merak etrafında anlatması ise "öteki"nin varlığına dikkat çekmektir. Bu kadınların şık giyimleri, neşeli tavırları, yardımsever halleri, çocuklara olan iyi niyetli davranışları Nazlı Eray'da "öteki"nin taşıdığı olumlu anlama işaret eder. Üstelik Eray bunu semt ve tarih ile birleştirerek çocuklarda bir bilinç yaratmaya çalışır. Ancak bu kadınlar Nazlı'nın çocukluğu gibi geçmişte kalmış, renkleri solmuş ve unutulmuşlardır.

İkinci olarak ise Nazlı Eray, kitaplarının çoğunun başında kahramanına yazdırdığı notlarda çocukluğun o unutulmaz günlerine özlemini dile getirir. Bu sebeple yazar, bu hikâyeleri yazarak kendi geçmişine döner ve yaşadıklarını yeni nesillerin dünyasına uygulamaya çalışır. Eray'a göre çocukluk başlı başına bir büyüdür, masaldır ve anlatımı da bu pencereden olur. Nitekim bu büyülü zamanları hatırlayan ve o zamanlara özlem duyan Eray, kitaplarına kendi çocukluğundan esintiler koyar. Bunlardan birincisi, Eray'ın yukarıda da bahsettiğimiz gibi çocukluğunu geçirdiği İstanbul'dur. İkincisi ise Eray'ın hikâyelerine başkarakter olarak kendisini yani küçük Nazlı'yı koymasıdır. Eray'ın on iki kitabının on ikisinde başkarakter Naz veya Nazlı'dır.[6] Üstelik bu hikâyelerin hepsinde Nazlı, babaannesi ile birlikte yaşamaktadır. On iki hikâyenin hiçbirinde Nazlı'nın anne ve babasından detaylı bir şekilde bahsedilmez. Eray'ın yetişkinler ve çocuklar için olan eserleri bir bütün olarak düşünüldüğünde otobiyografik bir anlatımın ön planda olduğu görülür. Yazarın anlatıcı ve kahraman konumunda olması; çocukluğunun, gençliğinin, yetişkinliğinin geçtiği çevrelerden kurgusuna başlaması ve diğer karakterleri de etrafındaki kişilerden seçmesi onun otobiyografik bir saik ile hareket ettiğini gösterir (Şenkon, 1999: 15, 98). Todorov da fantastik eserlerde anlatıcının genellikle birinci tekil şahıs olduğunu söyler ve bu sayede yazar ile okuyucu arasında kurulan bağa dikkat çeker (Todorov, 2017: 89-91). Nazlı'nın yanında, hikâyenin yardımcı karakteri olarak da Osman yer alır. Osman da on iki hikâyenin altısında vardır.[7] Nazlı Eray'ın Osman adını seçmesinin bir sebebi, gerçek hayatta kardeşinin adının Osman olması; diğer sebebi de Evliya Çelebi İlkokulunda okurken sınıflarında bulunan iki Osman'dır (Şenkon, 1999: 15). Eray, çocuklukta kardeşi ile birlikte yaşadıkları maceraları ve birbirlerinden ayrı karakterdeki sınıf arkadaşları Osmanları bu maceraların ana merkezine oturtur. Bir kitapta Nazlı'nın yanında Recep, içeriği aynı adları farklı iki kitapta da Ali adlı bir karakter bulunur.[8] Recep de Nazlı Eray'ın yine Evliya Çelebi İlkokulunda okurken tanıştığı sınıf arkadaşlarındandır (Şenkon, 1999: 15).

[6] *Naz ve Köşkteki Vampir*, *Sihirli Saray* ve *Karga Feramuz'un Aşkında* kahraman sadece Naz veya Nazlı'dır.
[7] *Gece Çiçeği İstanbul*, *Frej Apartmanı'nın Esrarı*, *Büyülü Beyoğlu*, *Çığlık Atan Mumya*, *Bir Böcek Sevdim*, *Billur Ahtapot ile Mor İnci*, *Mırmır Osman* kitaplarında Nazlı'nın yanında yer alan diğer kahraman Osman'dır.
[8] *Büyülü Beyoğlu* kitabında Koko lakaplı Nazlı'nın yanında Recep; içerikleri aynı *Naz ve Büyülü Bahçe* ile *Gören Gözler Duyan Kulaklar* kitaplarında sırasıyla Naz ve Nazlı'nın yanında Ali yer alır.

Nazlı Eray'ın on iki kitabına genel olarak bakıldığında olaylar gerçek bir düzlemde başlayıp hayalî bir evrene uzanır. Yer yer bu iki dünya arasında geçişler yapılır ve hikâyenin sonu muhakkak gerçek dünyada biter. Hikâyeler, Evliya Çelebi İlkokulunun beşinci sınıfına giden Nazlı ve genellikle Osman ekseninde kurgulanır. Nazlı ve Osman'ı hayaller dünyasına geçiren ise ya bir geçittir, kapıdır, bir bilettir ya da esrarengiz bir komşudur. Bu sayede Nazlı ile Osman periler dünyasına, harikalar diyarına, masal evrenine, devlerin veya bir büyücünün, kâhinin yanına giderler. Böylece Nazlı Eray, çocukları istikrarlı bir şekilde hayaller dünyasında gezdirir. Hayaller dünyasına geçildikten sonra ise karşılaşılanlar Pamuk Prensesler, cüceler, devler, konuşan ve kitap yazan çiçekler, hareketli tablolar, kraliçeler, prensler, kargalar, yarasalar, büyücülerdir. Böylece Nazlı Eray çocukları sıklıkla dinledikleri masallar evrenine götürür. Ancak Eray'ın bu noktadaki farkı onları gerçek dünya ile yani İstanbul ile birleştirebilmesidir. Böylece yazar, masalların o kadar da ulaşılamaz olmadığını ispatlamak ister. Onları görebilmek için çocuk olmak, meraklı olmak ve maceracı bir ruha sahip olmak yeterlidir. Bu açıdan Eray, çocuk okurların hayal dünyalarını genişletici girişimlerde bulunur. Kahramanlara eşlik eden en temel dürtü de macera yaşama arzusudur. Nazlı da Osman da Recep de Ali de meraklı ve yaşlarının getirdiği ölçüde etrafı farklı gören çocuklardır. Bu sebeple konuşan çiçekler, ağaçlar, hayvanlar ve nesneler görmeleri kitapların hitap ettiği 9-13 yaş arası çocuklar için uygundur.

Nazlı Eray fantastik dünyalara açılırken bir yandan da çocuklara kazanmaları gereken temel değerleri aşılar. Bunlar içerisinde sevgi, adalet, yardımlaşma, merak, cesaret, özgürlük öne çıkan değerlerdir. Nazlı ve Osman arasındaki arkadaşlık, yardımlaşma, yaşlılara saygılı olma, mahalle sakinleriyle uyumlu ilişkiler, çiçeklere, hayvanlara sevgi ve tarihe saygı kitaplarda öne çıkan kazanımlardır. Ayrıca yazar, çocuklara bu değerleri kazandırırken onları önemli bilgilerle donatmayı da amaçlar. *Naz ve Köşkteki Vampir* kitabıyla bereket simgesi Hızır'ı, Elvis Presley'i, Hafız Burhan'ı (Eray, 2014a: 18, 116-118), *Gece Çiçeği İstanbul* kitabıyla Hezarfen Ahmet Çelebi'yi (Eray, 2019: 83-84), *Mırmır Osman* kitabıyla Leonardo da Vinci, Marilyn Monroe'yu (Eray, 2021b: 13, 36), *Büyülü Beyoğlu* ile Aliye Berger'i, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı ve Bedri Rahmi'yi (Eray, 2017a: 35, 85-88), *Gören Gözler Duyan Kulaklar* ile Zeki Müren'i, Pink Floyd'u, Ayla Dikmen'i, John Lenon'u ve Ayhan Işık'ı (Eray, 2015b: 96-99; 157, 181), *Billur Ahtapot ile Mor İnci*'de Sultan İbrahim'i tanıtır (Eray, 2016a: 40). *Karga Feramuz'un Aşkı* kitabıyla da İstanbul Arkeoloji Müzesi'ni (Eray, 2021a: 16-19), *Büyülü Beyoğlu* kitabıyla Narmanlı Yurdu'nu ve Şark Han'ı (Eray, 2017a: 34, 98), *Sihirli Saray* ile Zeytinburnu Antik Liman'ı (Eray, 2014b: 149), *Çığlık Atan Mumya* kitabıyla Mısır'ı (Eray, 2013: 59) ve *Gören Gözler Duyan Kulaklar* ile İzmir'i (Eray, 2015b: 28-29) okuyucularına anlatır.

Nazlı Eray'ın çocuk kitaplarına bir bütün olarak bakıldığında en çok rastlanan öğelerden bir diğeri de metamorfoza sıklıkla yer verilmesidir. Bir varlığın başka bir varlığa dönüşmesi, başkalaşım olarak tanımlanan metamorfoz, türü enine boyuna inceleyen Todorov'un dikkat çektiği bir noktadır. Çünkü fantastik bir metinde başkalaşım anları, tekinsizliğe en çok yaklaşılan anlardır ve bu nedenle sıklıkla tercih edilir (Todorov, 2017: 110-118). Nazlı Eray anlatılarında da insanların sabuna, çiçeğe, ağaca, kuşa, tabloya, yarasaya, hamamböceğine dönüştükleri veya tam tersi durumlarla karşılaştıkları görülür. Genellikle çeşitli büyüler, iksirlerle sağlanan bu dönüşüm, okurun yaşananlar karşısında şüpheye düşmesine sebep olur. İşte bu, fantastik metinleri fantastik yapan asli unsurlardan biridir ve bu sayede Todorov'un ifadesiyle okurun zihninde "neredeyse inandım" formülü şekillenir (2017: 37).

Bütün bunları yaparken Nazlı Eray'ın söz dağarcığı, cümle uzunlukları da hedeflediği yaş grubuna uygundur. Böylece yazar, çocuk edebiyatının okurlarına ana dili becerisini kazandırma amacını da yakalamış olur. Kitapların yer yer resimli sayfaları da çocuğun hayal dünyasını zenginleştirici işlev görür. Kitapların özellikle Everest Yayınları'ndan çıkan yeni baskıları

kalite açısından daha iyidir ve edebiyat sosyolojisi çerçevesinde de okura hitap eder kıvamdadır. Başkarakter olarak Nazlı isimli bir kız ve Osman, Recep, Ali isimli bir erkek çocuğunun seçilmesi de her cinsiyetten okuru kapsayıcı bir nitelik taşır. Bir anlamda Eray, eşitliğe ve eşit temsile önem verir. Kitaplarda genellikle büyücülerin erkek olması kadın/cadı algısını yıkıcı bir işlev görür.

Ancak kitaplar bu olumlu özelliklerine rağmen bazı eksiklikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan birincisi, on iki kitabın da kurgusunda pek bir fark olmamasıdır. Bir süre sonra kitaplar Nazlı Eray okurunu hep aynı kurgunun içine almakta ve yeniliklere açılan kapıyı kapamaktadır. Kitaplarda sıklıkla tekrarlanan "kitap yazan çiçek" bu örneklerden biridir. Eray'ın Pembe Bego, Kolyos, Eğrelti Otu gibi isimlerle andığı bu çiçekler, bir süre sonra kurguda işlevsiz kalmaktadır. Aynı şekilde gençlik iksiri, suyunun da sık tekrarlanması ve kimi zaman akışa bağlanmaması tekrar unsurunu devreye sokmaktadır. Ayrıca Nazlı Eray'ın hikâyelerine vampir[9], Marslı, uzay aracı[10] gibi detayları ekleyerek çağı yakalama arzusu bir süre sonra konunun dağılmasına ve dikkat süresi oldukça kısa olan çocuk okurların sıkılmasına sebep olabilir.

4. SONUÇ

Fantastik dendiğinde akla gelen ilk isimlerden biri olan Nazlı Eray, sadece yetişkin okurlara hitap eden bir yazar değildir. Yazar, 2009 yılından bugüne yayımlattığı on iki çocuk kitabıyla çocuk edebiyatının dikkat çeken isimlerinden biri olmuştur. Çocukluğa, geçmişe ve sağlıklı bir büyüme sürecine önem veren Eray, yazdığı kitaplarla bu sürece katkıda bulunur. Üstelik bunu yaparken kendi çocukluğunu merkeze alır ve okuyucularını düşsel yolculuklara çıkarır. Yetişkin okurlar için sunduğu fantastik atmosferi "çocuğa görelik" ilkesini takip ederek çocuk kitaplarına da uygulayan yazar, grileşmiş dünyaya cıvıl cıvıl renkler katar. Bunların yanında Nazlı Eray'ın kitaplarında çocuklara kazanmaları gereken adalet, sevgi gibi temel değerleri aşıladığı görülür. Yazarın bu çabayla yazılmış diğer eserlerden farkı ise çocuğa mekân bilinci aşılamayı ön plana almasıdır. Eray, dijital bir çağda mekân algısını kaybetmiş çocuklara İstanbul'un Tarlabaşı, Şişhane, Galata, Beyoğlu gibi semtlerini tanıtır. Aynı zamanda bu yerlerde yaşayan ve giderek yok olan gayr-i Müslim kadınlar da Eray'ın değindiği bir diğer noktadır. Kafalarındaki kuş yuvaları, ponponlu terlikleri, yardımseverlikleri ve biraz da gizemli yapılarıyla bu kadınlar masal insanlardır. Bu sayede çocuk, yetişkinlerin dünyasında "öteki" olarak kodlanan bu insanların varlığına alıştırılır ve onların bir renk olduğunu kabullenir. Bunların dışında konuşan çiçekler, ağaçlar, hayvanlar, heykeller, büyücüler bir Nazlı Eray klasiğidir. Çocuk kitaplarında tek fark yazarın bu klasiğe vampirleri, iksirleri, uzaylıları ve uzay araçlarını katmasıdır. Bu çaba Eray'ın yeni nesillere hitap etme kaygılarının açık bir göstergesidir. Bunları yaparken Nazlı Eray'ın söz dağarcığı, cümle uzunlukları hedeflediği 9-13 yaş grubuna uygundur. Başkarakter olarak hem kız hem erkek çocuğun seçilmesi de cinsiyet eşitliğine gönderme içerir. Kitapların içerisinde yer alan resimler ise çocuk okurların kitaba olan ilgisini arttırıcı niteliktedir. Yer yer dağınık yapısı ve kurguda işlevsiz kalan detaylar hesaba katılmazsa Eray, çocuklara istikrarlı bir şekilde hayal etmeyi öğreten başarılı bir

[9] Yazar, *Naz ve Köşkteki Vampir* kitabında ve *Frej Apartmanı'nın Esrarı*'nda vampir anlatısını kullanır. Bu anlatı sayesinde yazar, hikâyesine gizem katmayı ve çocukların son dönem ilgilendikleri karakterlere dair günceli takip etmeyi amaçlar. Nazlı Eray kurgusunda ise bu vampirler, gerçek kimlikleri ortaya çıkınca özellikle yetişkin okurları gülümsetir. *Naz ve Köşkteki Vampir*'de vampir, yorganları dolduran hallaç (Eray, 2014a: 134); *Frej Apartmanı'nın Esrarı'nda* vampir Madam Anjel'in uşağıdır (Eray, 2020: 82).

[10] Yazar, *Bir Böcek Sevdim* kitabında Nazlı'nın babaannesini Uzaylı Hamdi aracılığıyla Tophane'den Mars'a gönderir. Babaanne Mars'ta Tubor adlı bir Marslı ile tanışır. Tubor, zaman zaman uzay aracı ile gelip Nazlı'nın babaannesini ziyaret eder (Eray, 2015a: 119). Eray'ın kitaptaki bu çabası uzaya ve uzay çağına daha yakın olan bir nesli hikâyenin içine çekmektir. Bu anlatı üzerinden de boyut değiştirme, uzayda zaman olmaması gibi bilgileri okurlara öğretmiş olur.

yazardır. Eray'ın bu çabası "henüz" katı gerçeklerle karşılaşmamış çocuklara mücadele azmi, heyecanı ve umudu aşılar. Eray'ın formülü açıktır, hayat bir rüyadır ve çocukluk da bu rüyanın en tatlı zamanlarıdır.

KAYNAKÇA

Arslan, Nihayet. *Nazlı Eray Bir Okuma Denemesi,* Ankara: Phoenix, 2008.

Arslan, Nihayet. "Nazlı Eray'ın Ankara'sı", *Türkoloji Dergisi* XVI/2 (2003), 65-77.

Aslan Ayar, Pelin. *Türkçe Edebiyatta Varla Yok Arası Bir Tür: Fantastik Roman (1876-1960),* İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.

Asutay, Hikmet. "Çocuk ve Gençlik Yazınında Fantastik Kavramı", *Türk Dili-Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, ed. Mustafa Ruhi Şirin, CVII/756 (2014), 642-652.

Eray, Nazlı. *Billur Ahtapot ile Mor İnci*, İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2016a.

Eray, Nazlı. *Bir Böcek Sevdim*, İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2015a.

Eray, Nazlı. *Büyülü Beyoğlu-İki Kafalı Topaç Villy*, İstanbul: Everest Yayınları, 2017a.

Eray, Nazlı. *Çığlık Atan Mumya*, İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2013.

Eray, Nazlı. *Frej Apartmanı'nın Esrarı*, İstanbul: Everest Yayınları, 2020.

Eray, Nazlı. *Gece Çiçeği İstanbul*, İstanbul: Everest Yayınları, 2019.

Eray, Nazlı. *Gören Gözler Duyan Kulaklar*, İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2015b.

Eray, Nazlı. 'Kadın Tohumu', *On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü*, yay. haz. İlknur Özdemir, İstanbul: Can Yayınları, 2003: 155-168.

Eray, Nazlı. *Karga Feramuz'un Aşkı*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları, 2021a.

Eray, Nazlı. *Mırmır Osman*, İstanbul: Everest Yayınları, 2021b.

Eray, Nazlı. *Naz ve Büyülü Bahçe*, İstanbul: Genç Turkuvaz, 2009.

Eray, Nazlı. *Naz ve Köşkteki Vampir*, İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2014a.

Eray, Nazlı. *Sihirli Saray*, İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2014b.

Eray, Nazlı. *Toplu Öyküler 1-Geceyi Tanıdım-Yoldan Geçen Öyküler*, İstanbul: Everest Yayınları, 2016b.

Eray, Nazlı. *Toplu Öyküler 2-Kız Öpme Kuyruğu-Ah Bayım Ah*, İstanbul: Everest Yayınları, 2017b.

Freud, Sigmund. "Yaratıcı Yazarlar ve Gündüz Düşleri", *Sanat ve Edebiyat*, çev. Emre Kapkın-Ayşen Tekşen Kapkın, İstanbul: Payel Yayınları, 1999: 125-134.

Moran, Berna. "Türk Romanında Fantastiğin Serüveni", *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 3*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2004: 59-74.

Neydim, Necdet. “Fantastik Çocuk Edebiyatı Yazınsallığa Açılan Bir Kapı mı Yoksa Bir Tehlike mi?”, *Akşit Göktürk’ü Anma Toplantısı-Yazında ve Çeviride Fantastik*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2006: 95-107.

Okay, Cüneyd. *Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler 1850-1900*, İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1998.

Okay, Cüneyd. *Eski Harfli Çocuk Dergileri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1999.

Özlük, Nuran. *Türk Edebiyatında Fantastik Roman*, İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2011.

Rousseau, Jean-Jaques. *Emile ya da Eğitim Üzerine*, çev. Yaşar Avunç, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2011.

Sınar, Alev. “Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi”, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*, ed. Ramazan Korkmaz, Ankara: Grafiker Yayınları, 2011: 575-598.

Şenkon, Attilâ. *Bütün Düşler Nazlı’dır*, İstanbul: Can Yayınları, 1999.

Şimşek, Tacettin (ed.). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2020.

Todorov, Tzvetan. *Fantastik-Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*, çev. Nedret Öztokat, İstanbul: Metis Yayınları, 2017.

Yalçın, Alemdar-Gıyasettin Aytaş. *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2017.

Yonar, Gönül. *Türk Edebiyatında Fantastiğin Kökenleri-Harikulade ve Olağandışı*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2011.